

Poštovani,

Povodom javnih konsultacija, objavljenih na veb prezentaciji Regulatornog tela za elektronske komunikacije i poštanske usluge (u daljem tekstu: Regulator) dana 29.9.2023. godine, CETIN d.o.o. Beograd-Novi Beograd (u daljem tekstu: CETIN) blagovremeno dostavlja svoje komentare na Nacrt pravilnika o načinu obavljanja delatnosti elektronskih komunikacija po režimu opšteg ovlašćenja (u daljem tekstu: Nacrt pravilnika).

Sa stanovišta operatora ističemo da je Nacrt pravilnika jasniji u odnosu na važeći pravilnik, koji reguliše obavljanje delatnosti elektronskih komunikacija u režimu opšteg ovlašćenja, i omogućava privrednim subjektima da se na lakši način upoznaju sa svojim pravima i obavezama koje proizlaze iz režima opšteg ovlašćenja.

U daljem tekstu bismo istakli nekoliko predloga za izmenu:

1. Potrebno je izmeniti definiciju infrastrukture.

Odredbom člana 2. stav 1. tačka 1) definisana je infrastruktura na način da obuhvata pasivnu infrastrukturu (npr. kablovska kanalizacija, instalacija u zgradama, stubovi) i opremu (npr. oprema u data centrima).

Pojam pasivne infrastrukture nije definisan ni ZEK-om niti Nacrtom pravilnika.

Odredbom člana 4. stav 1. tačka 15) Zakona o elektronskim komunikacijama (u daljem tekstu: ZEK), definisana je elektronska komunikaciona oprema na uopšten način, kao oprema koja se upotrebljava za obavljanje delatnosti elektronskih komunikacija, a Nacrtom pravilnika oprema nije ni definisana, već je samo kao primer navedena oprema u data centrima.

S druge strane, veoma precizno se definiše pojam „pripadajuća sredstva“. Naime, odredbom člana 4. stav 1. tačka 67) ZEK-a, koja je u skladu sa odredbom člana 2. stav 1. tačka (10) EECC-a, propisano je da pripadajuća sredstva obuhvataju povezane usluge, linijsku i drugu fizičku infrastrukturu, kao i druga sredstva ili elemente povezane sa elektronskom komunikacionom mrežom ili elektronskom komunikacionom uslugom, koji omogućavaju ili podržavaju pružanje usluga putem te mreže ili usluge, ili se mogu iskoristiti u te svrhe, uključujući, između ostalog, zgrade ili ulaze u zgrade, kablovska kanalizacija i komunikacione instalacije u zgradama, antene, tornjeve i druge potporne objekte, kablovske cevi i kanale, stubove, okna i razvodne ormare.

Nejasno je zašto se u Nacrtu pravilnika posebno definiše pojam infrastrukture, koji obuhvata neprecizne pojmove - pasivna infrastruktura i oprema, kao i zašto se pojam infrastruktura iz Nacrta pravilnika ne može dovesti u relaciju sa pojmom pripadajuća sredstva, koji je već definisan ZEK-om.

Može se zaključiti da definicija infrastrukture, u smislu Nacrta pravilnika, nije u skladu pojmovima definisanim ZEK-om i EECC-om, jer je šire određena. To za posledicu može imati pravnu nesigurnost i nejasne dodatne regulatorne obaveze za privredne subjekte, kako je definisano ZEK-om i druge kompanije koje imaju data centre, a do sada nisu bili predmet regulacije u skladu sa ZEK-om.

2. **Odredba člana 2. stav 1. tačka 16) Nacrta pravilnika, kojim se definiše iznajmljivanje elektronskih komunikacionih resursa, uvode se nove usluge: usluge iznajmljivanja elektronskih komunikacionih sistema i sredstava, opreme u data centrima i cloud kapaciteti, što nije u skladu sa ZEK-om i EECC-om, kojim su taksativno propisane elektronske komunikacione usluge.**

Kako je definisano u EECC-u, elektronske komunikacione usluge uobičajeno se pružaju uz naknadu putem elektronskih komunikacionih mreža. To uključuje:

- uslugu pristupa internetu – javno dostupna elektronska komunikaciona usluga kojom se omogućuje pristup internetu te time povezivanje s gotovo svim krajnjim tačkama interneta, bez obzira na mrežnu tehnologiju i terminalnu opremu koja se upotrebljava;
- interpersonalnu komunikacijsku uslugu;
- usluge koje se sastoje u celosti, ili većim delom, od prenosa signala, kao što su usluge prenosa koje se upotrebljavaju za pružanje usluga komunikacije između mašina i za radiodifuziju.

Takođe, ZEK, koji je usklađen sa EECC-om, definiše elektronsku komunikacionu uslugu kao uslugu koja se po pravilu pruža uz naknadu putem elektronskih komunikacionih mreža i obuhvata uslugu pristupa internetu, komunikacionu uslugu između osoba i uslugu koja se sastoji u celini ili većim delom od prenosa signala, uključujući uslugu distribucije medijskih sadržaja i uslugu komunikacije između mašina, ali ne obuhvata uslugu proizvodnje medijskih sadržaja ili obavljanja uredničke kontrole nad medijskim sadržajima, koji se prenose putem elektronskih komunikacionih mreža i usluga. ZEK ne definiše **elektronske komunikacione sisteme i sredstva, opremu u data centrima ni cloud kapacitete, niti njihovo iznajmljivanje.**

Posebno ukazujemo na to da definisanje usluge iznajmljivanja opreme u data centrima, kao elektronske komunikacione usluge može dovesti do problema u praksi. Prvo, EECC, ZEK, kao ni Nacrt pravilnika ne definišu data centre. Takođe, ne postoji uspostavljen registar data centara, niti vlasnika data centara, koji bi bili predmet ove regulacije. Dalje, nejasne su granice nadležnosti Regulatora u smislu da li bi svi vlasnici data centara (npr. državnog data centra u Kragujevcu, JKP Infostan tehnologije, banke i dr.) imali obavezu da se upišu u njegov registar kao pružaoci ove usluge. U prilog tome ide i činjenica da ova usluga nije definisana kao elektronska komunikaciona usluga ni u zemljama Evropske unije, kao ni u zemljama u regionu.

Takođe, predložemo **izmenu OB obrasca**

- u delu obrasca „Elektronske komunikacione mreže (EKM) i infrastrukture (EKI) za koju se prijavljujete“, potrebno je da se brišu reči: „fizička infrastruktura u data centrima“,
- u delu Pružanje elektronskih komunikacionih usluga, potrebno je da se brišu reči: „ek oprema u data centrima, cloud kapaciteti...“.

3. **Potrebno je izmeniti definiciju mreže za transport.**

Odredbom člana 2. stav 1. tačka 2. definisana je mreža za transport kao javna elektronska komunikaciona mreža koja obezbeđuje prenos elektronskih komunikacionih signala između utvrđenih lokacija sa kojih se pružaju elektronske komunikacione usluge korisnicima.

Predlažemo da se u pojam mreže za transport ne uvode usluge, već da se mreža za transport definiše na način da povezuje elemente mreže za pristup sa drugim elementima mreže radi prenosa signala. To može obuhvatati povezivanje mreže za transport sa mrežom za pristup, sa jezgrom mreže ili sa drugom mrežom za transport. Na primer, CETIN poseduje mrežu za transport i pristupnu mrežu, ali ne pruža usluge krajnjim korisnicima, te prema sadašnjoj definiciji ne bi bilo jasno da li CETIN uopšte ima mrežu za transport.

4. Potrebno je definisati pojam jezgra mreže u smislu Nacrta pravilnika.

Odredbom člana 2. stav 1. tačka 13. definisan je **virtuelni mobilni operator** (Mobile Virtual Network Operator – MVNO) kao pružalac usluga preko mobilne mreže koji ne poseduje sopstvenu radio mrežu za pristup, već koristi radio mrežu za pristup i, zavisno od modela poslovanja, ostale resurse mreže drugog operatora mobilne mreže sa kojim je sklopio odgovarajući međuoperatorski ugovor, a **tačkom 14.** definisan je **potpuni virtuelni mobilni operator** (Full Mobile Virtual Network Operator – FMVNO) kao pružalac usluga koji preko mobilne mreže i za pružanje svojih usluga, osim radio mreže za pristup, ne koristi druge resurse operatora mobilne mreže, što je regulisano odgovarajućim međuoperatorskim ugovorom. Potpuni virtuelni mobilni operator upravlja elementima jezgra mreže i pod njegovom kontrolom su sistemi za brigu o korisnicima, obračun i naplatu, administraciju i tehničku podršku.

5. Potrebno je uskladiti sa ZEK-om članove Nacrta pravilnika koji sadrže termin „zaštita korisnika“ tako da se definiše „zaštita krajnjih korisnika“.

Kako je CETIN privredni subjekt koji nema krajnje korisnike, a samim tim ni opšte uslove za pružanje usluga, predlažemo da se **odredba člana 5. stav 2. tačka 2.** Nacrta pravilnika menja i glasi: „Uz obaveštenje iz stava 1. ovog člana privredni subjekt je dužan da dostavi: 2) tekst opštih uslova za pružanje usluga **krajnjim korisnicima**,“.

Ova izmena je neophodna jer će se u praksi izbeći situacije da obaveštenje o otpočinjanju delatnosti elektronskih komunikacija bude nepotpuno iz razloga što privredni subjekti nisu dostavili opšte uslove koje nisu ni obavezni da imaju, jer ne pružaju uslugu krajnjim korisnicima, tj. pružaju samo veleprodajne usluge.

Takođe, predlažemo da se, u cilju usklađivanja sa ZEK-om, **član 5. stav 4. tačka 4)** menja i glasi: “podatke o kontroli kvaliteta elektronskih komunikacionih usluga (briga o **krajnjim** korisnicima, nadzor, način praćenja kvaliteta usluga);”, kao i da se izmeni **tačka 5)** “podatke o zaštiti **krajnjih** korisnika i bezbednosti i privatnosti komunikacija.”.

S tim u vezi, potrebno da se **član 11. stav 1. tačka 3)** menja i glasi: “zaštitu **krajnjih** korisnika;”.

Zahvaljujemo se na pažljivom razmatranju predloženih sugestija i komentara na Nacrta pravilnika i stojimo na raspolaganju za sve dodatne informacije.

Srdačno,
CETIN